

УДК 327.3: 329.1

Тетяна Сидорук,

доктор політичних наук, професор,
завідувач кафедри міжнародних відносин,
Національний університет «Острозька академія»,
tetiana.sydoruk@oa.edu.ua
ORCID ID: 0000-0002-7231-9884;

Вікторія Віценко,

здобувачка освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини»,
Національний університет «Острозька академія»,
viktoriia.vitsenko@oa.edu.ua,
ORCID ID: 0009-0005-9240-2019,
DOI 10.29038/2524-2679-2024-03-123-141

ПОЗИЦІЇ СКАНДИНАВСЬКИХ ДЕРЖАВ ЩОДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано позиції скандинавських країн (Швеції, Данії й Норвегії) щодо вступу України до ЄС і НАТО та бачення цими державами її місця в майбутній архітектурі європейської безпеки. Дослідження ґрунтується на якісному аналізі документів, статистичних даних, а також вторинних джерел (публікацій у ЗМІ й аналітики) на цю тему.

Автори відзначають, що серед скандинавських країн найбільшим прихильником європейської інтеграції України є Швеція, яка, ставши у 2008 р. одним з ініціаторів Східного партнерства, у подальшому була своєрідним адвокатом України в ЄС. Водночас шведська держава, а також Данія протягом багатьох років надавали допомогу, спрямовану на проведення реформ і наближення України до Євросоюзу. Щодо українського євроатлантичного курсу, то країни Скандинавії ніколи не виступали проти вступу України до Альянсу, а їхню позицію автори характеризують як позитивно-нейтральну. Після початку повномасштабної російсько-української війни у 2022 р. скандинавські держави поступово прийшли до рішення про підтримку України на шляху вступу до ЄС з одночасним застереженням про чітку вимогу її відповідності Копенгагенським критеріям. На цей час усі вони також схвалюють перспективу приєднання України до НАТО. Поза тим ці країни пропонують та надають реальну допомогу Україні й у боротьбі

з агресором, і в проведенні реформ та сприянні економічному розвитку. У статті доводиться, що скандинавські держави мають чітке бачення тектонічних змін у безпековій архітектурі європейського регіону, які зараз перебувають у процесі формування й залежатимуть, зокрема, і від результатів російсько-української війни. Відповідно до нього, приєднання Києва до ЄС і НАТО сприятиме досягненню безпеки, стабільності та процвітання як в Україні, так і в усій Європі. Реакція країн Північної Європи на російське повномасштабне вторгнення в Україну засвідчила, що вони є нашими надійними партнерами й Україні варто докладати максимальних зусиль для розвитку цього напрямку зовнішньої політики.

Ключові слова: скандинавські держави, ЄС, НАТО, російсько-українська війна, зовнішня політика, європейська та євроатлантична інтеграція.

Tetiana Sydoruk,

National University Ostroh Academy,
ORCID ID: 0000-0002-7231-9884;

Viktoria Vitsenko,

National University Ostroh Academy,
ORCID ID: 0009-0005-9240-2019

SCANDINAVIAN STATES' STANCES ON EUROPEAN AND EURO-ATLANTIC INTEGRATION OF UKRAINE

The article analyses the positions of the Scandinavian countries (Sweden, Denmark and Norway) on Ukraine's accession to the EU and NATO as well as their vision of Ukraine's place in the future European security architecture. The study is based on a qualitative analysis of documents, statistics, and secondary sources (media publications and analytics) on this topic.

The authors note that among the Scandinavian countries, Sweden is the biggest supporter of Ukraine's European integration. As one of the initiators of the Eastern Partnership in 2008, this country has acted as a sort of advocate for Ukraine within the EU. At the same time, both Sweden and Denmark have been providing assistance for many years aimed at reforms and bringing Ukraine closer to the EU. As for Ukraine's Euro-Atlantic course, the Scandinavian countries have never opposed Ukraine's accession to the Alliance, and the authors describe their position as positive-neutral.

After the outbreak of the full-scale Russian-Ukrainian war in 2022, the Scandinavian states gradually came to a decision to support Ukraine on its path to EU membership, while simultaneously reserving the clear requirement that it meet

the Copenhagen criteria. At present, they all welcome the prospect of Ukraine joining NATO. In addition, these countries offer and provide tangible assistance to Ukraine in its fight against the aggressor, in implementing reforms, and in promoting economic development. The article argues that the Scandinavian states have a clear vision of tectonic changes in the security architecture of the European region, which are currently in the process of formation and will depend, among other things, on the outcome of the Russian-Ukrainian war. According to this vision, Kyiv's accession to the EU and NATO will help to achieve security, stability and prosperity both in Ukraine and throughout Europe. The reaction of the Northern European countries to Russia's full-scale invasion of Ukraine has shown that they are our reliable partners, and Ukraine should make maximum efforts to develop this direction of its foreign policy.

Key words: Scandinavian countries, EU, NATO, Russian-Ukrainian war, foreign policy, European and Euro-Atlantic integration.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Розширення Європейського Союзу є важливим інструментом сприяння стабільності й добробуту в Європі, а збільшення кількості членів НАТО, залишається надійною гарантією безпеки в цій частині світу. Повномасштабне вторгнення росії в Україну та повернення війни на Європейський континент ще раз підкреслили, що процеси розширення цих двох організацій на схід, зокрема й за рахунок України, мають вагомге геополітичне значення для зміцнення східних рубежів Європи і її захисту в цілому.

У червні 2022 р. Європейська рада прийняла рішення про надання Україні статусу держави-кандидата на членство в Європейському Союзі. Відзначаючи згодом, що корупція в країні є «бичем, із яким потрібно боротися», очільник МЗС Швеції Тобіас Більстром наголосив, що Україна належить до сім'ї ЄС [16]. Уже 14 грудня 2023 р. Європейська рада схвалила рішення розпочати переговори про вступ України до ЄС. 30 вересня 2022 р. Україна офіційно подала заявку на вступ до Північноатлантичного Альянсу. Відтоді питання євроатлантичної інтеграції нашої держави стало одним із найбільших дискусійних в обговореннях перспектив завершення російсько-української війни й сценаріїв забезпечення миру та безпеки в Європі.

Позиції кожної з країн-членів обох об'єднань щодо перспектив приєднання України є дуже важливими, адже для вступу до них необхідною є одноголосна згода всіх держав-учасниць. Але коли ставлення до цих питань більших гравців, як-от: США, Німеччини, Франції чи Великої

Британії, – незмінно є предметом уваги аналітиків, експертів, науковців, то політика менших держав нерідко залишається обділеною дослідницькою увагою. Водночас серед них є чимало надійних партнерів України, одним із найкращих прикладів цього можна вважати держави Скандинавії. Їхня допомога хоч і менш масштабна, ніж від США чи Німеччини, але те, що вона є вагомою й має вплив, не викликає жодних сумнівів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняному науковому просторі спеціальних праць стосовно аналізу специфіки позицій скандинавських країн щодо членства України в ЄС і НАТО небагато. Відзначимо публікації С. Божка [2], Д. Гайдай, Л. Літри [3], Я. Логінова [6], у яких розглянуто окремі аспекти відносин України з державами Північної Європи та місце цих країн у євроінтеграційних і євроатлантичних процесах. Зарубіжні науковці Д. Броммессон [9], А. Коберецька [19], Т. Тілікайнен [28] вивчали питання специфіки зовнішньої політики скандинавських держав, їх участь у спільній зовнішній і безпековій політиці ЄС та діяльності НАТО. Утім, більшість попередніх досліджень розглядають період до повномасштабного вторгнення росії в Україну, результатом якого стала глибока трансформація підходів до проблем безпеки й оборони в Європі. Отже, змінена реальність, що стала наслідком агресії росії проти України та надала нового дихання політиці розширення ЄС і НАТО, вимагає подальших досліджень підходів окремих країн до цих процесів.

Мета статті – проаналізувати позиції скандинавських країн (Швеції, Данії й Норвегії) щодо вступу України до ЄС і НАТО та бачення цими державами її місця в майбутній архітектурі європейської безпеки. Дослідження ґрунтується на якісному аналізі документів, статистичних даних, а також вторинних джерел (публікацій у ЗМІ й аналітики) на цю тему.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Станом на початок повномасштабної російсько-української війни у 2022 р. з усіх скандинавських країн лише Данія була водночас членом і ЄС, і НАТО. Швеція є членом ЄС із 1995 р., а 18 травня 2022 р., зважаючи на загострення безпекової ситуації через посилення агресивної поведінки росії, вона разом із Фінляндією подала офіційну заявку на вступ до НАТО та вже 7 березня 2024 р. приєдналася до Альянсу. Щодо Норвегії, то, будучи співзасновницею НАТО з 1949 р. (як і Данія), держава не входить до ЄС, однак є невід’ємною частиною об’єднаної Європи, дуже тісно співпрацюючи із Союзом у рамках Європейської економічної зони.

Відповідно, можна констатувати, що до подій, які почались у 2022 р., країни цього регіону, попри їхню близькість і тісну співпрацю між собою в багатьох сферах, у питаннях участі в європейській та трансатлантичній спільнотах становили собою дуже неоднорідну «збірну», сформовану історією та власними особливостями.

Аналізуючи ставлення скандинавських держав до європейської інтеграції України, почнемо зі Швеції, яка здавна виступала рішучим прихильником поглиблення відносин ЄС із його східними сусідами, приділяючи особливу увагу нашій державі. Як підкреслюється на офіційному сайті вітчизняного МЗС, Швеція є надійним партнером України на євроінтеграційному шляху [20]. Ця країна була серед тих, які найбільш радо зустріли позитивні зміни в українській державі у 2004 р. – Помаранчеву революцію та обрання проєвропейського президента, що вселяли надії на бажання пострадянської країни, яка раніше перебувала під впливом рф, іти до Європи. На практиці реакцією шведського уряду було рішення розробити першу Стратегію співробітництва Швеції з Україною у сфері розвитку, яка визначала напрями й пріоритети співпраці протягом 2005–2008 рр. [11].

У подальшому Швеція стала однією з ініціаторів програми ЄС «Східне партнерство», започаткованої 2009 р. Власне, творцями ініціативи Східного партнерства можна вважати міністра закордонних справ Польщі Радослава Сікорського та його шведського колегу Карла Більдта, який обіймав цей пост упродовж 2006–2014 рр. і якого, завдяки його зусиллям справедливо вважали ключовим «адвокатом» України в ЄС протягом багатьох років. Після формування у Швеції нового уряду у 2015 р. К. Більдт увійшов до Міжнародної консультативної ради реформ в Україні, завдання якої – надання експертної допомоги Президенту П. Порошенку з питань безпеки та економіки.

Цікавим видається питання, чому Швеція від початку була палкою прихильницею Східного партнерства та поступової інтеграції України до ЄС. У випадку з Польщею свою роль відіграли й географічна близькість, і небажання мати кордон із країною-нечленом ЄС, і прагнення проявити себе в Європейському Союзі. Для Польщі, яка сама вступила до ЄС лише у 2004 р. й тому мала меншу політичну вагу, ніж, скажімо, держави Західної Європи, тодішня підтримка з боку Швеції була дуже цінною. Що ж до мотивації та причин зацікавленості Швеції, то, безперечно, свою роль відігравав геостратегічний чинник, адже географічно інтереси Швеції вагоміші в східноєвропейських країнах, аніж у Південному Середземномор'ї. Крім того, відносна наближеність цієї скандинавської держави до росії з її

геополітичними амбіціями примушувала враховувати її політику. Велике значення мала також економічна зацікавленість [2]. Важливі чинники, які визначають специфіку зовнішньої політики Швеції, доцільно шукати й у минулому.

Усталеною доктриною, якої дотримувалися шведські уряди під час «холодної війни», був нейтралітет – не лише як питання безпеки, але і як ідеологія, оскільки Швеція протягом багатьох років уявляла себе як приклад «третього шляху» між капіталізмом і комунізмом. У результаті, членство Швеції в Європейських Співтовариствах тривалий час розглядалося як неможливе. Однак уже після закінчення «холодної війни» ситуація й, відповідно, політика країни змінилися. 7 липня 1991 р. Швеція подала заявку на вступ і вже в січні 1995 р. стала членом ЄС.

Членство країни в Європейських Співтовариствах із 1960-х до 1980-х рр. не розглядалося не лише через нейтралітет, а й через шведський інтернаціоналізм, оскільки шведська зовнішня політика була сильно зосереджена на країнах поза Європою. Протягом цього періоду Швеція мала репутацію «moral super power» («моральної наддержави») з рішучою підтримкою глобального Півдня. Моральні переконання в зовнішній політиці на той час були тісно пов'язані з такими ідеалами, як глобальний перерозподіл, міцний міжнародний правопорядок і міжнародне співробітництво. Хоча Швеція була однією з країн, які найшвидше вступили до ЄС (ідеться про період часу між наданням статусу кандидата та набуттям членства в Союзі), адже вона вже відповідала більшості критеріїв, цю країну справедливо описують як найменш вірогідний випадок нормативної європеїзації [9]. Ідеться про те, що на той час вона здавалася державою, яка не бажала демонструвати лояльність до нормативних європейських принципів. Будучи європейською країною географічно, ментально й ідеологічно вона дещо відрізнялася. Природно, що після того, як держава віднайшла своє місце в об'єднаній Європі, виникли інтерес і потреба зосередитися на ЄС, інших європейських країнах та загалом на розбудові сильнішої, стабільнішої й безпечнішої Європи.

Можна припустити, що «європеїзувавши» себе, Швеція бачила потребу допомогти в цьому й іншим країнам, водночас прагнучи стати регіональним лідером не лише Північної, а й Центрально-Східної Європи та навіть однією з ключових держав ЄС. До того ж, згідно з баченням К. Більдта, досягнути цих амбітних планів можна було, усунувши вплив РФ – країни, у якій шведський політик одним із перших чітко побачив загрозу безпеці регіонів Східної Європи та Балтії. Для цього необхідними були підтримка й зміцнення пострадянських держав та глибша їх інтеграція

із Заходом [6]. Отже, у шведській політиці спостерігаємо дуже вдале поєднання ідеологічних принципів і цінностей із холодним прагматизмом. Відзначимо, що загалом політика К. Більдта щодо зміцнення позиції країни була досить удаюю. Уже під кінець його перебування на посаді МЗС країни, коли у 2013–2014 рр. шведська підтримка України на фоні агресії РФ була значною, у рейтингу зовнішньополітичного впливу держав-членів ЄС Швеція посіла третє місце, таким чином зрівнявшись за цим показником із Німеччиною [19].

1 липня 2009 р. Швеція перейняла головування в Раді ЄС. Серед напрямів роботи програма її президентства включала питання розвитку східного напрямку Європейської політики сусідства. Як зазначалось у документі, «Швеція хоче показати, що Східне партнерство – це не лише розмовна зала, і воно може принести відчутні переваги, наприклад, залучити фінанси від міжнародних кредиторів, щоб допомогти модернізувати енергетичну інфраструктуру України та зменшити залежність країни від імпорту газу з Росії» [21]. Протягом головування в Раді ЄС Швеція докладала значних зусиль, щоб зробити Східне партнерство ефективнішим на практиці та більше наблизити Україну до ЄС. У грудні 2009 р. відбувся саміт Україна–ЄС, на якому визначено наступні кроки у візовому діалозі та підписано угоду між Україною і Європолом, а прем'єр-міністр Швеції Фредрік Райнфельдт заявив, що підтримує прагнення України приєднатися до ЄС [10].

Ще одним важливим досягненням стало те, що під час шведського головування започатковано Східноєвропейське партнерство у сфері енергоефективності та екології (E5P), яке спочатку зосереджувалося винятково на проєктах в Україні [14]. Головною ж метою Стратегії співробітництва Швеції з Україною задля розвитку, розробленої на 2009–2013 рр., було поглиблення інтеграції України з ЄС у рамках демократичного врядування та прав людини, а також у сфері природних ресурсів і навколишнього середовища [23].

На фоні подій Євромайдану, які відбувалися в Україні в листопаді–грудні 2013 р., Швеція була серед країн, які найбільше її підтримували. Зокрема, шведський депутат Європейського парламенту Сесілія Вікстрьом заявила, що Європа, будучи гарантом демократії й прав громадян, не може залишатися пасивною, а міністр фінансів країни Андерс Борг стверджував, що важлива не лише фінансова допомога – вона має бути підкріплена політичними стимулами [19]. На той час країна була серед європейських лідерів із підтримки України [19]. Швеція різко засудила анексію Криму росією й підтримку нею сепаратистів навесні 2014 р. У той час 73 % шведів

позитивно ставилися до політичної та економічної підтримки України Євросоюзом на тлі середнього по ЄС показника 58 %, що виводило Швецію на перше місце [16].

У 2014 р. окремої стратегії співробітництва Швеції з Україною не було створено. Натомість шведський уряд прийняв Регіональну стратегію співпраці зі Східною Європою, Західними Балканами та Туреччиною, після якої у 2021 р. послідувала Стратегія реформаторської співпраці Швеції зі Східною Європою, що напрацьована на період до 2027 р. [25; 26]. Зважаючи на те, що під час розподілення коштів за цими програмами чільне місце відводилось Україні, можемо стверджувати, що інтерес Швеції до нашої країни залишався значним. Із початком 20-х рр. XXI ст. шведська держава продовжувала підтримувати процеси реформ у країнах Східного партнерства й, передусім, в Україні, що справедливо вважалось найефективнішим способом її найшвидшого зближення з ЄС.

Реагуючи на російське повномасштабне вторгнення в Україну, уже у 2023 р. шведський уряд ухвалив нову Стратегію співробітництва у сфері відбудови та реформ в Україні на 2023–2027 рр., яка передбачає надання близько 522 млн євро і є найбільшою в історії Швеції стратегією двосторонньої допомоги з розвитку. Важливо, що вона націлена на те, аби розвивати та модернізувати Україну, а не повертати до стану, який був до агресії росії. Стратегія, будучи загалом спрямована на сприяння інтеграції України в ЄС, охоплює п'ять сфер підтримки: відновлення, зелений перехід і сталий розвиток, інклюзивний економічний розвиток, підприємництво та торгівля, безпеку й стабілізацію, права людини, демократію, верховенство права та гендерна рівність [24].

Щодо Данії, то хоча вона займала провідні позиції в підтримці східного розширення ЄС після падіння «залізної завіси» в 90-х рр. XX ст., територія далі на схід не привертала такої її уваги. Це спричинено браком знань про пострадянські країни, їх більшу географічну віддаленість і відсутність традиційних зв'язків, уключаючи комерційні. Однак після започаткування Східного партнерства ситуація змінилася. Це свого часу підкреслила міністр закордонних справ Данії Лене Есперсен, коли на конференції в Копенгагені в березні 2011 р. вона наголосила, що Схід не можна забувати за рахунок Півдня. Водночас вона підтримала принцип «more for more», підкресливши, що ресурси ЄС повинні розподілятися, передусім, відповідно до заслуг й умов, а не географії, і не потрібно робити ніяких привілеїв чи винятків [27, 10].

Однак на рівні ЄС Данія ніколи не була активною в просуванні Східного партнерства, імовірно, через брак зацікавленості серед тогочасних

політичних еліт та існування важливіших зовнішньополітичних питань. До того ж, на відміну від Швеції, Данія не виділяла Україну з-поміж інших країн у межах цієї програми. У першому півріччі 2012 р. Данія головує в Раді ЄС. Країна визначила чотири пріоритети, узагальнені як «відповідальна Європа, динамічна Європа, зелена Європа й безпечна Європа», а основний акцент зроблено на внутрішній, а не зовнішній політиці Союзу. Данія була частиною так званого тріо президентства, разом із Польщею та Кіпром. Ці три країни домовилися про спільну тріо-програму на 18-місячний період із 1 липня 2011 р. до 31 грудня 2012 р. Очевидними були відмінності між баченням Східного партнерства Данією та Польщею. Польща зробила Східне партнерство одним із головних пріоритетів свого президентства, вона організувала як саміт, так і кілька секторальних зустрічей на рівні міністрів. Данія ж, своєю чергою, не запланувала нічого іншого, окрім зустрічі міністрів закордонних справ у Брюсселі. Позиція Данії ґрунтувалася на тому, що Служба зовнішньої діяльності разом із Європейською комісією мають бути кураторами цього процесу, а головування Данії повинно відігравати допоміжну роль. На відміну від Польщі (і Швеції), Данія не підтримувала перспективу вступу східних партнерів до Євросоюзу.

Поступове виділення України як справді пріоритетної серед інших країн Східної й Південно-Східної Європи на практиці почалося з 2014 р. А вже протягом 2017–2021 р. реалізовано четверту фазу Данської програми сусідства (DANEP), уперше сфокусовану лише на двох країнах – Україні та значно меншою мірою – Грузії. Програму спрямовано на фінансування проєктів, передусім для боротьби з корупцією, розвитку демократії та прав людини, підтримки громадянського суспільства, зміцнення ринку праці, сприяння сталому зростанню, зеленому переходу й енергетичній незалежності. Допомога для України становила 860 млн датських крон (70 % від загальної суми для обох держав), а метою відзначено «просування мирної й стабільної Європи зі свободою та прогресом» [15].

У щорічнику щодо зовнішньої політики Данії за 2017 р. підкреслювалося, що стабільна, процвітаюча й демократична Україна є в інтересах не лише українського народу, а й усієї Європи. Основним посланням міністра закордонних справ Данії Андерса Самуельсена під час його візиту в Україну в січні 2017 р. було те, що для збереження свого європейського шляху Україна повинна продовжувати реформи. На той час Данія взяла на себе ініціативу щодо впровадження антикорупційної програми ЄС в Україні та, як зазначив політик, вона залишатиметься в авангарді роботи, щоб утримувати Україну на міжнародному порядку денному. У червні

2018 р. Данія й Україна провели в Копенгагені Другу міжнародну конференцію з питань реформ в Україні [22].

Не будучи членом ЄС, Норвегія також робила певні кроки задля підтримки України. Зокрема, у 2017 р. між двома державами офіційно започатковано діалог із питань європейської інтеграції. Його метою визначено обмін і розвиток знань про те, яким чином країни, що не є членами ЄС, можуть сприяти європейській інтеграції та брати в ній участь. Норвегія зобов'язалася ділитися досвідом і знаннями, отриманими завдяки її участі в Європейській економічній зоні, Європейській асоціації вільної торгівлі, Шенгені та інших європейських структурах [8]. Отже, для України цей діалог був корисним тим, що мав допомогти на шляху активнішої участі в процесах політичної й економічної інтеграції Європи.

Після повномасштабного вторгнення росії в Україну скандинавські держави були серед тих, які початково дуже обережно ставилися до надання Україні прямої перспективи членства в ЄС. Це, передусім, пов'язано з їхнім бажанням бути впевненими в розширенні ЄС лише за рахунок країн, які відповідають усім вимогам. Зокрема, на початку червня 2022 р. Швеція й Данія разом із Нідерландами виступили з позицією проти швидкого надання Україні статусу держави-кандидата. У дипломатичній ноті Данії зазначалося, що Україна не готова до членства в ЄС, адже вона недостатньо відповідає критеріям, пов'язаним зі стабільністю інститутів, які гарантують верховенство права, демократію, права людини, а також повагу й захист національних меншин [29].

21 червня 2022 р. Європейська комісія надала Україні усну інформацію про прогрес реформ у країні. У коментарі до звіту президент Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн заявила, що Україна прискорила програму реформ із «вражаючою швидкістю та рішучістю». Як підкреслено офіційними особами Швеції та Данії, для них було важливо, щоб Україна отримала таке визнання від Європейської комісії щодо свого прогресу. За тиждень до цього, 14 червня 2022 р., робочий візит до Данії здійснив заступник Глави Офісу Президента України І. Жовква. Основну увагу в переговорах із вищим політичним керівництвом країни та представниками її уряду приділяли важливості підтримки Копенгагеном статусу кандидата України на майбутній зустрічі лідерів держав-членів ЄС [4].

У 2023 р. розроблено Стратегію зовнішньої й безпекової політики Данії, у якій червоною ниткою проходить тема безпеки та європейської інтеграції України. Поряд із допомогою в протидії російській агресії в стратегії відзначено, що держава підтримуватиме шлях України до НАТО і ЄС. Зважаючи ж на те, що Україні будуть потрібні далекосяжні структурні,

політичні, економічні та адміністративні зміни, Союз загалом і Данія зокрема повинні відігравати центральну роль у відбудові України, яка має бути тісно пов'язана з цими реформами [17].

У світлі зазначеного одним із безумовних пріоритетів зовнішньої політики України є розвиток співпраці з тими державами, які сприймають безпеку нашої країни крізь призму власних інтересів і національної безпеки. Подібну думку ще у 2016 р. висловлювали провідні українські дипломати, підкреслюючи потребу в максимальному зближенні з такими державами, як Польща, країни Балтії, Румунія, Норвегія й Швеція [1, 29]. Сьогодні це твердження набуло ще більшого потенціалу, зокрема у випадку Швеції, Данії, Норвегії, які можуть стати значною опорою на євроінтеграційному та євроатлантичному шляху України. Як зазначила колишня державний секретар із питань ЄС та міжнародних відносин Швеції Катаріна Арескуг, «неможливо переоцінити важливість членства України в ЄС – як для нашої власної безпеки, так і для майбутнього розвитку України» [31]. До того ж у відносинах України з цими країнами немає ніяких болючих моментів, пов'язаних із минулим і, що головне, із їхнього боку відсутні жодні занепокоєння щодо загрози їхнім економічним інтересам у випадку приєднання України до ЄС. Тобто немає чинників, які б могли стати причиною ускладнення діалогу чи виникнення в майбутньому опозиції окремих політичних сил щодо повної інтеграції України до ЄС.

Загалом, шлях України до членства в ЄС має досить сильну політичну підтримку з боку скандинавських держав. У заяві про зовнішню політику, яку представив міністр закордонних справ Швеції Тобіас Біллстрьом у лютому 2023 р., відзначено, що розширення ЄС є важливим інструментом для сприяння миру, стабільності та процвітання й що місце України в ЄС. На початку квітня 2024 р. Швеція започаткувала Консультативну групу високого рівня, до якої ввійшли найдосвідченіші фахівці зі Швеції, Данії, Фінляндії, Ісландії, Естонії, Литви та Латвії і яка надаватиме експертну підтримку уряду України під час процесу вступу до ЄС [31]. Отже, ця ініціатива під координацією Швеції надає можливість полегшити європейський курс України.

Політична підтримка й різні види допомоги, які надаються країнами Заходу, дуже важливі на шляху нашої держави до ЄС, але це лише частина успіху. Основною ж його запорукою є й будуть реформаторські зусилля самої України. Зважаючи на одні з найкращих показників серед скандинавських країн у таких аспектах, як прозорість влади, права людини, демократія, верховенство права, сталий розвиток та ін., Україні є чому в них повчитися. Загалом же, реакція країн Північної Європи на російське

повномасштабне вторгнення в Україну засвідчила, що вони є нашими надійними партнерами й Україні варто докладати максимальних зусиль для розвитку цього напрямку зовнішньої політики.

Що ж до позицій скандинавських країн у питанні набуття Україною членства в НАТО, то Данія та Норвегія ніколи не виступали проти поглиблення відносин Альянсу з Україною та її вступу до організації, хоча вони й не належали до тих країн, які найбільш часто й відкрито заявляли про необхідність прийняти Україну в НАТО. Такі заяви були радше поодинокими. Так, у 2002 р. Надзвичайний і Повноважний посол Норвегії в Україні Йостейн Бернхардсен зазначив, що його держава буде рада вітати Україну в НАТО тоді, коли та буде готова стати членом Альянсу. Він підкреслив, що для вступу як до НАТО, так і до ЄС Україні потрібно провести серйозні реформи, дуже влучно відзначивши, що «стабільність в Україні означає стабільність у Європі» [7].

Аналізуючи складний євроатлантичний шлях України, не можемо обійти увагою сумнозвісний саміт НАТО в Бухаресті у квітні 2008 р., під час якого, попри очікування, Україні так і не надали План дій щодо членства в НАТО. Представниками Данії та Норвегії на саміті були тодішні прем'єр-міністри цих країн Андерс Фог Расмуссен та Єнс Столтенберг (вони ж майбутні генеральні секретарі НАТО). Ще 2 березня 2008 р., виступаючи на пресконференції після зустрічі з президентом США Джорджем Бушем, Андерс Фог Расмуссен заявив, що на саміті Альянс надішле «сильний сигнал підтримки» Грузії та Україні [12]. Схвально ставлячись до ПДЧ для цих держав, він відзначив, що це також є дуже важливим історичним рішенням для Данії. Під час самого саміту фактично відбувся поділ Європи на стару на чолі з Францією та Німеччиною, які категорично виступали проти надання ПДЧ, та нову, яка активно підтримувала США й намагалася довести важливість цього рішення. Данія та Норвегія виступили на боці США й східноєвропейських країн, що пояснюється тим, що їхні політики мали більш реалістичний і значно раціональніший погляд на рф, аніж Н. Саркозі та А. Меркель. Також ще одним вирішальним чинником стало те, що традиційно, будучи атлантистами, ці дві держави завжди прагнули підтримувати якнайкращі відносини зі США, яких вважали єдиним гарантом своєї безпеки [28].

Станом на 2024 р. до НАТО належить уся Північна Європа, що сприяє ще більшому зближенню цих країн. Наразі в питанні вступу України до НАТО вони виступають із єдиною спільною позицією. Однією з важливих подій, яка це підтвердила, став саміт п'яти північних країн в Гельсінкі 3 травня 2023 р., у якому взяв участь В. Зеленський. На

пресконференції в спільній заяві лідерів Фінляндії, Швеції, Норвегії, Данії та Ісландії було зазначено, що північні члени НАТО продовжуватимуть підтримувати Україну на шляху до майбутнього членства як у НАТО, так і в ЄС, наголосивши на продовженні підтримки України, та підкреслили, що «майбутнє України – у євроатлантичному співтоваристві [18].

Під час саміту НАТО у Вільнюсі 11–12 липня 2023 р. Єнс Столтенберг зазначив, що Україна отримає запрошення до НАТО, коли настане відповідний час і після того, як усі країни-члени дадуть свою згоду. Після свого прибуття на саміт Прем'єр-міністр Норвегії Йонас Гар Стьоре зазначив, що «з 2008 р. (тобто з часу саміту НАТО в Бухаресті) багато чого змінилося, і ми повинні це враховувати. Ми підтримуємо Україну та зміцнюватимемо наше співробітництво» [13]. І хоча цей саміт укотре показав, що в Альянсі досі немає єдності щодо рішення про майбутній вступ України, риторика лідерів Норвегії й Данії, як і інших північних країн-учасниць Альянсу, свідчила про позитивне ставлення до того, що Україна може стати 33-м членом НАТО.

У спільній заяві глав урядів усіх п'яти Північноєвропейських країн під час другого саміту Україна – Північна Європа 13 грудня 2023 р. (формат для співпраці, що був створений після повномасштабного вторгнення росії) зазначається про підтримку України на шляху набуття членства в НАТО, що найголовнішим є те, що гучні політичні заяви реально відображаються в політиці цих країн і знаходять місце на практиці. У липні 2023 р. збільшила свій внесок у фонд підтримки України НАТО. Так, у 2023 р. ця держава надала 300 млн крон, а загалом протягом наступних п'яти років внесе 1,5 млрд крон. Під час саміту НАТО у Вільнюсі лідери країн Великої сімки погодилися про надання Україні в майбутньому гарантій безпеки. Уже наступного дня всі країни Північної Європи в спільній заяві оголосили про приєднання до цих гарантій безпеки. Ця декларація є загальним рамковим документом, тому наступний крок передбачав, що Україна мала укласти окремо двосторонні безпекові угоди щодо надання гарантій із кожною з країн. 23 лютого 2024 р. було укладено угоду з Данією, 16 квітня 2024 р. – із Норвегією, 31 травня 2024 р. – зі Швецією.

Суттєвою є військова допомога Україні з боку скандинавських країн. Згідно з останніми даними Кільського інституту, станом на початок серпня 2024 р. Данія посідає перше місце з надання військової допомоги у відсотках від ВВП країни (1,72 %) і четверте – за сумою, що є справді вражаючими показниками [30]. У березні 2023 р. Данія оголосила про намір створити український фонд, призначений для фінансування майбутньої допомоги Україні. Відтоді фонд неодноразово розширювався й станом на

29 лютого 2024 р. виділені кошти, розподілені на 6 років, становили 8 млрд євро. Вагомою є також допомога Швеції. Водночас щодо Норвегії, то хоча вона була однією з перших, хто запровадив багаторічну стратегію в рамках Програми підтримки Нансена загальною вартістю 6,6 млрд євро і надає важливу військову допомогу [5], усе ж очевидним є те, що, зважаючи на її можливості, фінансова допомога могла б бути значно більшою, про що активно заявляють опозиційні політики в самій країні.

Погодимось з поширеною думкою, що велику роль у зниженні ентузіазму в наданні допомоги Україні Норвегією відіграла пасивність української сторони. Ще досі від 2022 р. Україна не призначила в Норвегії посла. Немає в цій країні й військового аташе, що демонструє невелику зацікавленість із боку української сторони в потенційно сильному партнерові. Як заявила директорка Центру «Нова Європа» А. Гетьманчук, «це той випадок, коли відсутність посла не дає належним чином використати можливості цієї країни та її готовність, яка дійсно є, відігравати більш помітну роль у підтримці України» [5]. Це дуже схоже на політику щодо скандинавських країн у минулому, зокрема в Данії не було українського посла протягом 2014–2018 рр. На жаль, як показує випадок із Норвегією, така практика продовжується й сьогодні, коли ситуація в Україні вимагає активізації дипломатії як ніколи.

Загалом, безпека України й стримування РФ, яка в останній Стратегічній концепції НАТО визначена як «найзначніша та пряма загроза», відповідають національним інтересам і безпековим імперативам скандинавських країн. Зважаючи на це, вони підтримують європейський і євроатлантичний курс України й поділяють саме таке бачення місця України в майбутній безпековій архітектурі Євроатлантики.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Із початку XXI ст. серед скандинавських країн найбільшим прихильником європейської інтеграції України була Швеція, яка, ставши у 2008 р. одним з ініціаторів Східного партнерства, у подальшому була своєрідним адвокатом України в ЄС. Водночас шведська держава, а також Данія протягом багатьох років надавали допомогу, спрямовану на проведення реформ і наближення України до Євросоюзу. Щодо НАТО, то країни Скандинавії ніколи не виступали проти вступу України до Альянсу, а їхню позицію найчіткіше можна було б охарактеризувати як позитивно-нейтральну.

Після початку повномасштабної російсько-української війни у 2022 р. скандинавські держави поступово прийшли до рішення про підтримку

України на шляху вступу до ЄС з одночасним застереженням про чітку вимогу її відповідності Копенгагенським критеріям. На цей час усі вони схвалюють також перспективу вступу України до НАТО. Поза тим Данія, Норвегія та Швеція пропонують і надають реальну допомогу Україні й у боротьбі з агресором, і в проведенні реформ та сприянні економічному розвитку. Як видається, скандинавські країни мають чітке бачення тектонічних змін у безпековій архітектурі європейського регіону й бажаних для них її майбутніх контурів, які зараз перебувають у процесі формування й залежатимуть зокрема, і від результатів російсько-української війни. Відповідно до нього приєднання Києва до ЄС і НАТО допоможе досягти безпеки, стабільності й процвітання як в Україні, так і в усій Європі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аудит зовнішньої політики України. Рекомендацій до стратегії зовнішньої політики України (2016). *Інститут світової політики*, Київ, 50 с. URL: https://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/10/Audit_sum_01_60_inet_ukr.pdf
2. Божко, С. (2015). Швеція і партнерство Європейського Союзу із сусідами на сході Європи в цілях розвитку. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*, № 124 (ч. II), с. 44–53. URL: <http://apir.iir.edu.ua/index.php/apmv/article/view/2625/2331>
3. Гайдай, Д., Літра Л. (2017). Аудит зовнішньої політики: Україна-Швеція. Дискусійна записка. *Інститут світової політики*. URL: https://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/10/Aud_Ukr_Swed_ukr_net.pdf
4. Заступник керівника Офісу Президента України Ігор Жовква у межах робочого візиту до Данії провів зустрічі з вищим політичним керівництвом та представниками уряду країни, 15 червня 2022. *Посольство України в Королівстві Данія*. URL: <https://denmark.mfa.gov.ua/news/deputy-head-of-presidential-office-of-ukraine-ihor-zhovkva-met-with-senior-political-leadership-of-denmark>
5. Кутелева, І., Сидоренко, С. (2024). Союзник України, що виграв від війни: чому Норвегія допомагає ЗСУ багато, але недостатньо. (2024, 1 жовтня). *Європейська правда*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2024/10/1/7195259/>
6. Логінов, Я. (2009). Північний вимір євроінтеграції України. Які перспективи? (2009, 30 січ.). *Дзеркало тижня*. URL: https://zn.ua/ukr/international/pivnichniy_vimir_evrointegratsiyi_ukrayini_yaki_perspektivi.html
7. «Норвегія вітатиме Україну в НАТО...» переконаний Йостейн Бернхардсен. *Газета «День»*, 12 листоп. 2002. URL: <https://m.day.kyiv.ua/article/den-planety/norvehiya-vitatyme-ukrayinu-v-nato>
8. Україна та Норвегія офіційно започаткували діалог із питань європейської інтеграції, 28 квіт. 2017. *Урядовий портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/249956593>
9. Brommesson, D. (2010). Normative Europeanization: The Case of Swedish Foreign Policy Reorientation. *Cooperation and Conflict*, 45(2), p. 224–244. URL: <https://www.re>

searchgate.net/publication/254080692_Normative_Europeanization_The_Case_of_Swedish_Foreign_Policy_Reorientation

10. Chairman of European Council supports Ukraine's aspirations to join EU. *Kyiv Post*, 4 December 2009. URL: <https://archive.kyivpost.com/article/content/ukraine-politics/chairman-of-european-council-supports-ukraines-asp-54395.html>

11. Country strategy for Swedish development cooperation with Ukraine January 2005 – December 2008. *SWEDISH GOVERNMENT OFFICES. Ministry for Foreign Affairs*. URL: <https://www.government.se/contentassets/32e0d2dd225b46ef877c0ccb7d14f522/country-strategy-for-swedish-development-cooperation-with-ukraine-2005-2008/>

12. Danish PM: NATO to Send 'Strong Signal of Support' to Georgia. *Civil Georgia*, 2 March 2008. URL: <https://civil.ge/archives/114416/amp>

13. Doorstep statement by Norwegian Prime Minister at the NATO Summit in Vilnius, 11 July, 2023. *NATO MULTIMEDIA*. URL: <https://www.natomultimedia.tv/app/asset/691698>

14. Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Partnership (E5P). *NDC Partnership*. URL: <https://ndcpartnership.org/knowledge-portal/climate-funds-explorer/eastern-europe-energy-efficiency-and-environment-partnership-e5p>

15. EU's Eastern Neighbours. *Ministry of Foreign Affairs of Denmark*. URL: <https://um.dk/en/danida/countries-and-regions/countries-regions/eu-neighbours>

16. Finland, Sweden reiterate support for Ukraine's EU bid. *Anadolu Ajansı*, 8 November 2023. URL: <https://www.aa.com.tr/en/europe/finland-sweden-reiterate-support-for-ukraine-s-eu-bid/3047688>

17. Foreign and Security Policy strategy 2023. *Ministry of foreign affairs of Denmark*. URL: <https://um.dk/en/foreign-policy/foreign-and-security-policy-2023>

18. Joint statement of the Nordic-Ukrainian Summit in Helsinki, 3 May, 2023. *The Government of Sweden*. URL: <https://www.government.se/statements/2023/05/joint-statement-of-the-nordic-ukrainian-summit-in-helsinki/#:~:text=The%20Nordic%20countries%20will%20continue,Nations%20and%20in%20other%20formats.>

19. Kobierecka, A. (2016). The Swedish Perception of European Security in the Light of the Crisis in Ukraine. *International Studies. Interdisciplinary Political and Cultural Journal*, 18(2), p. 103–119. URL: https://www.researchgate.net/publication/313886109_The_Swedish_Perception_of_European_Security_in_the_Light_of_the_Crisis_in_Ukraine

20. Political relations between Ukraine and the Kingdom of Sweden. *Embassy of Ukraine in the Kingdom of Sweden*. URL: <https://sweden.mfa.gov.ua/en/partnership/politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-shvecijeju>

21. Report on the Swedish Presidency of the Council of the European Union 1 July–31 December 2009 (2010, May 7). *Government Offices of Sweden*. URL: <https://www.government.se/reports/2010/05/report-on-the-swedish-presidency-of-the-council-of-the-european-union-1-july---31-december-2009/>

22. Strategic Framework for the Danish Neighbourhood Programme 2017–2021. *Ministry of foreign affairs of Denmark*. URL: <https://um.dk/en/-/media/websites/umen/danida/countries-and-regions/strategic-framework-danep.ashx>

23. Strategy for development cooperation with Ukraine January 2009 – December 2013. *Government Offices of Sweden*. URL: <https://www.government.se/contentassets/bd23e428eac84cab8bc45b1517cd9872/publication-strategy-for-development-cooperation-with-ukraine-2009-2013/>

24. Strategy for Sweden's reconstruction and reform cooperation with Ukraine 2023–2027. *Government Offices of Sweden*. URL: <https://www.government.se/international-development-cooperation-strategies/2023/12/strategy-for-swedens-reconstruction-and-reform-cooperation-with-ukraine-20232027/>

25. Strategy for Sweden's reform cooperation with Eastern Europe for 2021–2027. *Ministry for Foreign Affairs*. URL: <https://www.swedenabroad.se/globalassets/ambassador/moldavien-chisinau/documents/strategy-swedish-reform-cooperation-with-eastern-europe-2021-27.pdf>

26. Swedish Reform Cooperation with Ukraine. *Embassy of Sweden*. URL: <https://www.swedenabroad.se/en/about-sweden-non-swedish-citizens/ukraine/development-and-aid/reform-cooperation-with-ukraine/>

27. The EU's Eastern Neighbours. The state of reforms and the reform of the state. (2011). *Danish Institute for International Studies, DIIS*. URL: https://www.files.ethz.ch/isn/134249/RP2011-10-EUs-eastern-neighbours_web.pdf

28. Tiilikainen, T. (2006). The Nordic countries and the EU–NATO relationship. *Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI)*, p. 50–66. URL: <https://www.sipri.org/sites/default/files/files/books/SIPRI06BaHeSu/SIPRI06BaHeSu02.pdf>

29. Ukraine Likely to Win Initial EU Backing for Path to Membership. *Bloomberg*, 9 June 2022. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-06-09/ukraine-likely-to-win-initial-eu-backing-for-path-to-membership?srnd=premium-europe>

30. Ukraine Support Tracker. Kiel Institute for the World Economy. URL: <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/>

31. Unique Nordic-Baltic cooperation to support Ukraine's closer ties to the EU. *The Government of Sweden*. 10 April 2024. URL: <https://www.government.se/press-releases/2024/04/unique-nordic-baltic-cooperation-to-support-ukraines-closer-ties-to-the-eu/>

REFERENCES

1. Audyt zovnishnoi polityky Ukrainy. Rekomendatsii do stratehii zovnishnoi polityky Ukrainy. (2016). [Ukraine's foreign policy audit. Recommendations for Ukraine's foreign policy strategy]. *Institute of world policy*, Kyiv, 50 p. URL: https://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/10/Audit_sum_01_60_inet_ukr.pdf

2. Bozhko, S. O. (2015). Shvetsiia i partnerstvo Yevropeiskoho Soiuzu iz susidamy na skhodi Yevropy v tsiliakh rozvytku. [Sweden and the European Union's development partnership with its Eastern European neighbors] *Actual problems of international relations*, № 124 (ch. II), p. 44–53. URL: <http://apir.iir.edu.ua/index.php/apmv/article/view/2625/2331>

3. Haidai, D., Litra L. (2017). Audyt zovnishnoi polityky: Ukraina-Shvetsiia. Dyskusiina zapyska. [Foreign policy Audit: Ukraine-Sweden. Discussion paper]. *Institute of world policy*. URL: https://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/10/Aud_Ukr_Swed_ukr_net.pdf

4. Zastupnyk kerivnyka Ofisu Prezydenta Ukrainy Ihor Zhovkva u mezhakh robochoho vyzytu do Danii proviv zustrichi z vyshchym politychnym kerivnytstvom ta predstavnykamy uriadu krainy, 15 chervnia 2022. [Deputy Head of the Office of the President of Ukraine, Ihor Zhovkva, during his working visit to Denmark, held meetings with the top political leadership and representatives of the country's government]. *Embassy of Ukraine in the*

Kingdom of Denmark. URL: <https://denmark.mfa.gov.ua/news/deputy-head-of-presidential-office-of-ukraine-ihor-zhovkva-met-with-senior-political-leadership-of-denmark>

5. Kutielieva, I., Sydorenko, S. (2024). Soiuznyk Ukrainy, shcho vyhrav vid viiny: chomu Norvehiia dopomahaie ZSU bahato, ale nedostatno. [An ally of Ukraine that has benefited from the war: why Norway helps the Ukrainian Armed Forces a lot, but not enough] (1 zhovtnia). *Yevropeiska pravda*. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2024/10/1/7195259/>

6. Lohinov, Ya. Pivnichnyi vymir yevrointehratsii Ukrainy. Yaki perspektyvy? [The Northern Dimension of Ukraine's European Integration. What are the prospects?] (2009, 30 sichnia). *Dzerkalo tyzhnia*. URL: https://zn.ua/ukr/international/pivnichniy_vimir_evrointegratsiyi_ukrayini_yaki_perspektivi.html

7. «Norvehiia vitatyme Ukrainu v NATO...» perekonanyi Yostein Bernkhardsen. [‘Norway will welcome Ukraine to NATO...’ says Jostein Bernkhardsen]. *Hazeta «Den»*, 12 lystopada 2002. URL: <https://m.day.kyiv.ua/article/den-planety/norvehiya-vitatyme-ukrayinu-v-nato>

8. Ukraina ta Norvehiia ofitsiino zapochatkuvaly dialoh iz pytan yevropeiskoi intehratsii, 28 kvitnia 2017. [Ukraine and Norway have officially launched a dialogue on European integration]. *Uriadovyi portal*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/249956593>

9. Brommesson, D. (2010). Normative Europeanization: The Case of Swedish Foreign Policy Reorientation. *Cooperation and Conflict*, 45(2), p. 224–244. URL: https://www.researchgate.net/publication/254080692_Normative_Europeanization_The_Case_of_Swedish_Foreign_Policy_Reorientation

10. Chairman of European Council supports Ukraine's aspirations to join EU. (2009) *Kyiv Post*, 4 December. URL: <https://archive.kyivpost.com/article/content/ukraine-politics/chairman-of-european-council-supports-ukraines-asp-54395.html>

11. Country strategy for Swedish development cooperation with Ukraine, January 2005 – December 2008. *SWEDISH GOVERNMENT OFFICES. Ministry for Foreign Affairs*. URL: <https://www.government.se/contentassets/32e0d2dd225b46ef877c0ccb7d14f522/country-strategy-for-swedish-development-cooperation-with-ukraine-2005-2008/>

12. Danish PM: NATO to Send ‘Strong Signal of Support’ to Georgia. *Civil Georgia*, 2 March, 2008. URL: <https://civil.ge/archives/114416/amp>

13. Doorstep statement by Norwegian Prime Minister at the NATO Summit in Vilnius, 11 July, 2023. *NATO MULTIMEDIA*. URL: <https://www.natomultimedia.tv/app/asset/691698>

14. Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Partnership (E5P). *NDC Partnership*. URL: <https://ndcpartnership.org/knowledge-portal/climate-funds-explorer/eastern-europe-energy-efficiency-and-environment-partnership-e5p>

15. EU's Eastern Neighbours. *Ministry of Foreign Affairs of Denmark*. URL: <https://um.dk/en/danida/countries-and-regions/countries-regions/eu-neighbours>

16. Finland, Sweden reiterate support for Ukraine's EU bid. *Anadolu Ajansı*, 8 November 2023. URL: <https://www.aa.com.tr/en/europe/finland-sweden-reiterate-support-for-ukraine-s-eu-bid/3047688>

17. Foreign and Security Policy strategy 2023. *Ministry of foreign affairs of Denmark*. URL: <https://um.dk/en/foreign-policy/foreign-and-security-policy-2023>

18. Joint statement of the Nordic-Ukrainian Summit in Helsinki, 3 May, 2023 *The Government of Sweden*. URL: <https://www.government.se/statements/2023/05/joint-statement-of-the-nordic-ukrainian-summit-in-helsinki/#:~:text=The%20Nordic%20countries%20will%20continue,Nations%20and%20in%20other%20formats.>

19. Kobierecka, A. (2016). The Swedish Perception of European Security in the Light of the Crisis in Ukraine. *International Studies. Interdisciplinary Political and Cultural Journal*, 18 (2), p. 103–119. URL: https://www.researchgate.net/publication/313886109_The_Swedish_Perception_of_European_Security_in_the_Light_of_the_Crisis_in_Ukraine
20. Political relations between Ukraine and the Kingdom of Sweden. *Embassy of Ukraine in the Kingdom of Sweden*. URL: <https://sweden.mfa.gov.ua/en/partnership/politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-shvecijeju>
21. Report on the Swedish Presidency of the Council of the European Union 1 July–31 December 2009 (2010, May 7). *Government Offices of Sweden*. URL: <https://www.government.se/reports/2010/05/report-on-the-swedish-presidency-of-the-council-of-the-european-union-1-july---31-december-2009/>
22. Strategic Framework for the Danish Neighbourhood Programme 2017–2021. *Ministry of foreign affairs of Denmark*. URL: <https://um.dk/en/-/media/websites/umen/danida/countries-and-regions/strategic-framework-danep.ashx>
23. Strategy for development cooperation with Ukraine January 2009 – December 2013. *Government Offices of Sweden*. URL: <https://www.government.se/contentassets/bd23e428eac84cab8bc45b1517cd9872/publication-strategy-for-development-cooperation-with-ukraine-2009-2013/>
24. Strategy for Sweden's reconstruction and reform cooperation with Ukraine 2023–2027. *Government Offices of Sweden*. URL: <https://www.government.se/international-development-cooperation-strategies/2023/12/strategy-for-swedens-reconstruction-and-reform-cooperation-with-ukraine-20232027/>
25. Strategy for Sweden's reform cooperation with Eastern Europe for 2021–2027. *Ministry for Foreign Affairs*. URL: <https://www.swedenabroad.se/globalassets/ambassador/moldavien-chisinau/documents/strategy-swedish-reform-cooperation-with-eastern-europe-2021-27.pdf>
26. Swedish Reform Cooperation with Ukraine. *Embassy of Sweden*. URL: <https://www.swedenabroad.se/en/about-sweden-non-swedish-citizens/ukraine/development-and-aid/reform-cooperation-with-ukraine/>
27. The EU's Eastern Neighbours. The state of reforms and the reform of the state. *Danish Institute for International Studies, DIIS*. (2011). URL: https://www.files.ethz.ch/isn/134249/RP2011-10-EUs-eastern-neighbours_web.pdf
28. Tiilikainen, T. (2006). The Nordic countries and the EU–NATO relationship. *Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI)*, p. 50–66. URL: <https://www.sipri.org/sites/default/files/files/books/SIPRI06BaHeSu/SIPRI06BaHeSu02.pdf>
29. Ukraine Likely to Win Initial EU Backing for Path to Membership. *Bloomberg*, 9 June 2022. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-06-09/ukraine-likely-to-win-initial-eu-backing-for-path-to-membership?srnd=premium-europe>
30. Ukraine Support Tracker. *Kiel Institute for the World Economy*. URL: <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/>
31. Unique Nordic-Baltic cooperation to support Ukraine's closer ties to the EU. *The Government of Sweden*. 10 April 2024. URL: <https://www.government.se/press-releases/2024/04/unique-nordic-baltic-cooperation-to-support-ukraines-closer-ties-to-the-eu/>

Матеріал надійшов до редакції 21.09.2024 р.